

Ποιας χώρας η νομοθεσία ισχύει;

Περιεχόμενο που παρέχεται από

European Judicial Network
(in civil and commercial matters)

 Βουλγαρία

1 Πηγές δικαίου

1.1 Εθνικοί κανόνες

Οι βασικές διατάξεις του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου της Βουλγαρίας εμπεριέχονται στον κώδικα ιδιωτικού διεθνούς δικαίου (*Kodeks na mezhdunarodnoto chastno pravo*) (KMCP). Η κύρια αρχή καθορισμού του εφαρμοστέου δικαίου στις σχέσεις ιδιωτικού δικαίου με στοιχείο αλλοδαπότητας είναι ότι οι εν λόγω σχέσεις διέπονται από το δίκαιο του κράτους με το οποίο συνδέονται στενότερα.

Κατά το Σύνταγμα οι διεθνείς συμβάσεις από τη στιγμή της κύρωσής τους αποτελούν εσωτερικό εθνικό δίκαιο και υπερισχύουν των κανόνων της εθνικής νομοθεσίας.

Κανόνες που διέπουν τη σύγκρουση νόμων και εφαρμόζονται στις αστικές διαδικασίες περιλαμβάνονται επίσης στον κώδικα πολιτικής δικονομίας (*Grazhdanski protsesualen kodeks, GPK*).

1.2 Πολυμερείς διεθνείς συμβάσεις

Βλέπε παραπάνω

1.3 Κύριες διμερείς συμβάσεις

Βλέπε παραπάνω

2 Εφαρμογή των κανονων που διεπουν τη συγκρουση των νομων

2.1 Υποχρέωση του δικαστή να εφαρμόζει τους κανόνες σχετικά με τη σύγκρουση νόμων αυτεπαγγέλτως

Σύμφωνα με το άρθρο 28 του KMCP, το δικαστήριο ελέγχει αυτεπαγγέλτως τη διεθνή αρμοδιότητα, χωρίς να απαιτείται η υποβολή σχετικού αιτήματος από τους διαδίκους. Κατά της απόφασης που καθορίζει την ύπαρξη ή μη της εν λόγω αρμοδιότητας μπορεί να ασκηθεί έφεση και αναίρεση. Το δικαστήριο οφείλει να γνωρίζει και να εφαρμόζει τους κανόνες που διέπουν τη σύγκρουση νόμων.

Όταν ο καθορισμός του εφαρμοστέου δικαίου εξαρτάται από την υπαγωγή των κύριων στοιχείων ή της έννομης σχέσης σε κανόνα δικαίου, τα εν λόγω κύρια στοιχεία ή η σχέση υπάγονται στους κανόνες του βουλγαρικού δικαίου. Κατά την αξιολόγηση της εν λόγω υπαγωγής, το δικαστήριο πρέπει να λαμβάνει υπόψη το στοιχείο αλλοδαπότητας των επίδικων σχέσεων.

2.2 Παραπομπή

Στο βουλγαρικό ιδιωτικό διεθνές δίκαιο η έννοια και η χρήση του δόγματος της παραπομπής είναι συνήθεις. Η υπαγωγή στο βουλγαρικό δίκαιο και η παραπομπή στο δίκαιο τρίτης χώρας είναι απαράδεκτες όσον αφορά:

1. το νομικό καθεστώς των νομικών προσώπων και των οντοτήτων χωρίς νομική προσωπικότητα•
2. τις τυπικές προϋποθέσεις των νόμιμων συναλλαγών•
3. την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου•
4. τη διατροφή•
5. τις συμβατικές σχέσεις•
6. τις εξωσυμβατικές σχέσεις.

Σύμφωνα με το άρθρο 40 παρ. 3 του ΚΜΡΚ, σε περίπτωση που επιτρέπεται η παραπομπή, εφαρμόζεται το ουσιαστικό δίκαιο της Βουλγαρίας ή αντίστοιχα το ουσιαστικό δίκαιο της τρίτης χώρας.

2.3 Μεταβολή του συνδεδετικού στοιχείου

Σύμφωνα με το άρθρο 27 του ΚΜΡΚ, εάν οι λόγοι θεμελίωσης της διεθνούς αρμοδιότητας υπήρχαν κατά την εισαγωγή της δίκης, η εν λόγω αρμοδιότητα διατηρείται ακόμη κι αν εκλείψουν οι λόγοι αυτής κατά τη διάρκεια της δίκης. Αν δεν είχε θεμελιωθεί διεθνής αρμοδιότητα κατά την εισαγωγή της δίκης, αυτή απονέμεται αν προκύψουν οι σχετικοί δικαιολογητικοί λόγοι αυτής κατά τη διάρκεια της διαδικασίας.

Τυχόν μεταβολή των περιστάσεων βάσει των οποίων πραγματοποιήθηκε ο καθορισμός του εφαρμοστέου δικαίου δεν έχει αναδρομική ισχύ: άρθρο 42 του ΚΜΡΚ.

Εάν μεταβληθεί ο τόπος του περιουσιακού στοιχείου μετά τη σύσταση ή άρση εμπράγματου δικαιώματος, μεταβάλλεται αναλόγως το εφαρμοστέο δίκαιο. Σύμφωνα με το άρθρο 66 του ΚΜΡΚ, όταν ένα περιουσιακό στοιχείο μεταφερθεί, τα δικαιώματα που αποκτήθηκαν δυνάμει του δικαίου της χώρας όπου βρισκόταν προηγουμένως το περιουσιακό στοιχείο δεν μπορούν να ασκηθούν εφόσον προσκρούουν στο δίκαιο του κράτους στο οποίο μεταφέρθηκε το περιουσιακό στοιχείο.

Σύμφωνα με το άρθρο 93 παρ. 4 του ΚΜΡΚ, οι συμβαλλόμενοι μπορούν οποτεδήποτε να συμφωνήσουν να υπαγάγουν τη σύμβαση συνολικά ή μερικά σε άλλο δίκαιο από το προηγουμένως εφαρμοστέο στη σύμβαση.

2.4 Εξαιρέσεις από την κανονική εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τη σύγκρουση νόμων

Η μόνη περίπτωση κατά την οποία δεν εφαρμόζονται διατάξεις αλλοδαπού δικαίου είναι όταν οι συνέπειες από την εφαρμογή τους πρόδηλα αντιβαίνουν στη βουλγαρική δημόσια τάξη.

Η εφαρμογή των κανόνων που διέπουν τη σύγκρουση νόμων και περιλαμβάνονται στον κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου δεν θίγει την εφαρμογή των υποχρεωτικών κανόνων του βουλγαρικού δικαίου που πρέπει να εφαρμοστούν παρά την παραπομπή σε αλλοδαπό δίκαιο, δεδομένου του αντικειμένου και του σκοπού τους.

Το δικαστήριο μπορεί να λάβει υπόψη τους υποχρεωτικούς κανόνες άλλου κράτους με το οποίο υπάρχει στενός σύνδεσμος εφόσον οι εν λόγω κανόνες, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους το οποίο τους εξέδωσε, πρέπει να εφαρμοστούν ανεξάρτητα από το δίκαιο που ορίστηκε εφαρμοστέο σύμφωνα με κανόνα του κώδικα που διέπει τη σύγκρουση νόμων. Για να αποφασιστεί το αν θα ληφθούν υπόψη οι εν λόγω ειδικοί υποχρεωτικοί κανόνες, το δικαστήριο πρέπει να λάβει υπόψη τη φύση και το αντικείμενο αυτών και τις συνέπειες από την εφαρμογή ή τη μη εφαρμογή τους.

Τα βουλγαρικά δικαστήρια είναι αρμόδια για την εκδίκαση αγωγών κατά περισσότερων εναγομένων, εφόσον συντρέχουν οι λόγοι θεμελίωσης της αρμοδιότητας για έναν από αυτούς. Όταν τα βουλγαρικά δικαστήρια είναι αρμόδια να επιληφθούν μια από τις αγωγές του ενάγοντος είναι ομοίως αρμόδια για τις υπόλοιπες αγωγές.

2.5 Απόδειξη αλλοδαπού δικαίου

Το δικαστήριο ή άλλη αρχή που εφαρμόζει τον νόμο καθορίζει αυτεπαγγέλτως το περιεχόμενο του αλλοδαπού νόμου. Το δικαστήριο μπορεί να κάνει χρήση των μεθόδων που προβλέπονται στις διεθνείς συμβάσεις, μπορεί να ζητήσει πληροφορίες από το Υπουργείο Δικαιοσύνης ή άλλο όργανο και να ζητήσει τη γνώμη ειδικών και ειδικευμένων οργανισμών.

Κατά παρέκκλιση των παραπάνω, οι διάδικοι έχουν το δικαίωμα να προσκομίζουν αποδεικτικά έγγραφα που τεκμηριώνουν το περιεχόμενο των διατάξεων του αλλοδαπού νόμου στον οποίο βασίζουν τις αγωγές ή αντιρρήσεις τους ή διαφορετικά να βοηθούν το δικαστήριο ή άλλη αρχή που εφαρμόζει τον νόμο. Το δικαστήριο ή άλλη αρχή που εφαρμόζει τον νόμο μπορεί να διατάξει τους διαδίκους να συμβάλουν στην απόδειξη του περιεχομένου του αλλοδαπού νόμου.

Ο αλλοδαπός νόμος ερμηνεύεται και εφαρμόζεται όπως και στο κράτος που τον εξέδωσε.

Η κατανομή του βάρους απόδειξης καθορίζεται σύμφωνα με το ουσιαστικό δίκαιο που διέπει τις επιπτώσεις του προς απόδειξη γεγονότος.

Στις περιπτώσεις που η αρμοδιότητα των βουλγαρικών δικαστηρίων μπορεί να οριστεί με συμφωνία των διαδίκων, η εν λόγω αρμοδιότητα μπορεί να θεμελιωθεί ακόμη και χωρίς τέτοια συμφωνία αν ο εναγόμενος την αποδεχθεί ρητά ή σιωπηρά διενεργώντας πράξεις ως προς την ουσία της διαφοράς.

Οι βουλγαρικές αρχές εκτέλεσης έχουν αποκλειστική αρμοδιότητα να επιβάλουν την εκτέλεση όταν η προς εκτέλεση υποχρέωση πρέπει να εκτελεστεί από πρόσωπο που έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία ή όταν το αντικείμενο της εκτέλεσης βρίσκεται στη Βουλγαρία.

3 Κανόνες συγκρουσης νομων

3.1 Συμβατικές ενοχές και δικαιοπραξίες

Σ' αυτήν την περίπτωση εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη I), ενώ η Βουλγαρία είναι επίσης συμβαλλόμενη στη Σύμβαση της Ρώμης του 1980, [τη Σύμβαση 80/934/ΕΟΚ σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές, η οποία άνοιξε προς υπογραφή στη Ρώμη τη 19η Ιουνίου 1980](#).

Αν ο παραπάνω κανονισμός είναι ανεφάρμοστος, εφαρμόζονται οι διατάξεις του κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Τα βουλγαρικά δικαστήρια είναι αρμόδια για αγωγές με αντικείμενο συμβατικές σχέσεις, όταν ο εναγόμενος έχει συνήθη διαμονή, έδρα ή κύρια εγκατάσταση στη Βουλγαρία, όταν ο αιτών ή ενάγων είναι υπήκοος της Βουλγαρίας ή είναι νομικό πρόσωπο καταχωρισμένο στη Βουλγαρία, και όταν τόπος εκτέλεσης της υποχρέωσης είναι η Βουλγαρία ή ο εναγόμενος έχει κύρια εγκατάσταση στη Βουλγαρία.

Οι συμβάσεις διέπονται από το δίκαιο που έχουν επιλέξει οι διάδικοι.

Εκτός αν συμφωνηθεί διαφορετικά, τεκμαίρεται ότι οι διάδικοι έχουν αποδεχθεί ως εφαρμοστέα μια εμπορική πρακτική την οποία γνώριζαν ή όφειλαν να γνωρίζουν και είναι ευρέως διαδεδομένη στο διεθνές εμπόριο και τις συναλλαγές, ενώ τηρείται κατά κανόνα από τους συμβαλλόμενους στις συμβάσεις που συνάπτονται στο πλαίσιο του συγκεκριμένου είδους εμπορίου και συναλλαγής.

Με την επιλογή τους τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να επιλέγουν το εφαρμοστέο δίκαιο στο σύνολο ή σε μέρος μόνο της σύμβασης.

Όταν το αντικείμενο της σύμβασης είναι εμπράγματο δικαίωμα σε ακίνητο, τεκμαίρεται στενότερος σύνδεσμος της σύμβασης με το κράτος στο οποίο βρίσκεται το ακίνητο.

Η σύναψη και το ουσιαστικό κύρος μιας σύμβασης ή οποιασδήποτε χωριστής διάταξης σύμβασης διέπονται από το δίκαιο του κράτους που ρυθμίζει το κύρος της σύμβασης. Μια σύμβαση είναι έγκυρη εφόσον πληροί τις τυπικές προϋποθέσεις του εφαρμοστέου δικαίου επί της σύμβασης, όπως ορίζονται από τον κώδικα διεθνούς ιδιωτικού δικαίου ή το δίκαιο της χώρας στην οποία συνήφθη η σύμβαση. Το δίκαιο που διέπει τη σύμβαση εφαρμόζεται περαιτέρω σε συνάρτηση με την απόδειξη της σύμβασης, στο μέτρο που το εν λόγω δίκαιο περιέχει κανόνες που δημιουργούν νόμιμα τεκμήρια ή άλλες διατάξεις που αφορούν το βάρος απόδειξης.

Τα βουλγαρικά δικαστήρια είναι αρμόδια για την εκδίκαση αγωγών που ασκούνται από καταναλωτές, όταν ο εναγόμενος έχει συνήθη διαμονή, καταστατική έδρα ή κύρια εγκατάσταση στη Βουλγαρία, όταν ο αιτών ή ενάγων είναι υπήκοος της Βουλγαρίας ή είναι νομικό πρόσωπο καταχωρισμένο στη Βουλγαρία, και όταν έχει τη

συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία.

Οι διατάξεις του κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου δεν εφαρμόζονται σε ενοχές από συναλλαγματική, γραμμάτιο εις διαταγή και επιταγή.

3.2 Εξωσυμβατικές ενοχές

Σε αυτή την περίπτωση εφαρμόζεται ο Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 864/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές ενοχές («Ρώμη II»).

Αν ο παραπάνω κανονισμός είναι ανεφάρμοστος, εφαρμόζονται οι διατάξεις του κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Οι ενοχές που απορρέουν από αδικοπραξία διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο προκύπτει ή ενδέχεται να προκύψει η άμεση ζημία (*lex loci delicti commissi*). Όταν αυτός που προξένησε τη ζημία και ο παθών έχουν τη συνήθη διαμονή ή εγκατάστασή τους στο ίδιο κράτος κατά τον χρόνο επέλευσης της ζημίας, εφαρμόζεται το δίκαιο του εν λόγω κράτους.

Κατά παρέκκλιση των παραπάνω, εάν από το σύνολο των περιστάσεων προκύπτει ότι η αδικοπραξία πρόδηλα συνδέεται στενότερα με άλλο κράτος, εφαρμόζεται το δίκαιο του εν λόγω άλλου κράτους. Πρόδηλα στενότερος σύνδεσμος υπάρχει σε περίπτωση ήδη υφιστάμενης σχέσης μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών, όπως μια σύμβαση που συνδέεται στενά με την επίδικη αδικοπραξία.

Τα βουλγαρικά δικαστήρια είναι αρμόδια για την εκδίκαση αγωγών με αντικείμενο ζημίες από αδικοπραξία αν ο εναγόμενος έχει συνήθη διαμονή, έδρα στη Βουλγαρία, και οι ίδιες προϋποθέσεις συντρέχουν στο πρόσωπο του ενάγοντος και αν η ζημιογόνος πράξη τελέστηκε στη Βουλγαρία ή αν η ζημία επήλθε στη Βουλγαρία.

Όταν η ζημία προκαλείται ή υπάρχει κίνδυνος να προκληθεί από ελαττωματικό προϊόν, η υποχρέωση αποζημίωσης διέπεται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του το πρόσωπο που υφίσταται τη ζημία.

Οι ενοχές που απορρέουν από πράξη αθέμιτου ανταγωνισμού και περιορισμό του ανταγωνισμού διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο την επικράτεια έχουν τα συμφέροντά τους οι ανταγωνιστές στις επίδικες σχέσεις ή θίγονται ή πιθανολογείται ότι θα θιγούν άμεσα και ουσιωδώς τα συνολικά συμφέροντα των καταναλωτών.

Οι ενοχές που απορρέουν από προσβολή του δικαιώματος στην προσωπικότητα από μέσα μαζικής επικοινωνίας και παραβίαση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διέπονται, κατά τη διακριτική ευχέρεια του προσώπου που υπέστη τη ζημία, από το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του το εν λόγω πρόσωπο ή το δίκαιο του κράτους στο οποίο την επικράτεια επήλθε η ζημία ή το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει την εγκατάστασή του ο εναγόμενος.

Οι ενοχές που απορρέουν από προσβολή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο την επικράτεια επήλθε η ζημία.

Οι ενοχές που απορρέουν από παραβίαση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, συγγενικών δικαιωμάτων και δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο ζητείται η προστασία του δικαιώματος (*lex loci protectionis*).

Οι ενοχές που απορρέουν από αδικαιολόγητο πλουτισμό διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο πραγματοποιείται ο πλουτισμός, εκτός αν ο αδικαιολόγητος πλουτισμός προκύπτει σε συνάρτηση με άλλη σχέση μεταξύ των συμβαλλόμενων μερών (λ.χ. σύμβαση που συνδέεται στενά με τον αδικαιολόγητο πλουτισμό).

Οι ενοχές που απορρέουν από τη διοίκηση αλλοτρίων διέπονται από το δίκαιο του κράτους όπου έχει τη συνήθη διαμονή ή την εγκατάστασή του το υπόψη πρόσωπο κατά τον χρόνο ανάληψης της διοίκησης. Όταν οι ενοχές που απορρέουν από τη διοίκηση αλλοτρίων συνδέονται με την προστασία ενός φυσικού προσώπου ή συγκεκριμένου περιουσιακού στοιχείου, εφαρμοστέο είναι το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρισκόταν το πρόσωπο ή το περιουσιακό στοιχείο κατά τον χρόνο της διοίκησης αλλοτρίων. Εάν από το σύνολο των περιστάσεων προκύπτει ότι η διοίκηση αλλοτρίων πρόδηλα συνδέεται στενότερα με άλλο κράτος, εφαρμόζεται το δίκαιο του εν λόγω άλλου κράτους.

Μετά τη θεμελίωση εξωσυμβατικής ενοχής, τα συμβαλλόμενα μέρη μπορούν να υπαγάγουν την εν λόγω υποχρέωση στο δίκαιο της επιλογής τους.

Το εφαρμοστέο δίκαιο στις εξωσυμβατικές σχέσεις που απορρέουν από εξωσυμβατικές ενοχές διέπει τους όρους και το μέτρο της ευθύνης και τα πρόσωπα που ευθύνονται, τους λόγους απαλλαγής από την ευθύνη και κάθε περιορισμό ή επιμερισμό της ευθύνης, τα μέτρα που λαμβάνονται για τη διασφάλιση της εκτέλεσης, τα είδη ζημίας ή προσωπικής βλάβης, τους δικαιούχους αποζημίωσης για σωματική βλάβη ή ζημία που έχουν υποστεί οι ίδιοι, την ευθύνη για τη σωματική βλάβη που προκλήθηκε από τρίτο, τους τρόπους απόσβεσης της ενοχής και την απόδειξη των ενοχών.

Το εφαρμοστέο δίκαιο δεν διέπει την ευθύνη του κράτους και των οργάνων που διέπονται από το δημόσιο δίκαιο, συμπεριλαμβανομένων των αρχών και αντιπροσώπων τους, για πράξεις που διενεργούν στο πλαίσιο της άσκησης των εξουσιών τους.

Ανεξάρτητα από το εφαρμοστέο δίκαιο, κατά τον καθορισμό της υπαιτιότητας, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι κανόνες ασφαλείας και συμπεριφοράς που ίσχυαν στον τόπο και κατά τον χρόνο τέλεσης της ζημιολόγου πράξης.

Το δικαίωμα των προσώπων που υπέστησαν ζημία ή σωματική βλάβη να στραφούν απευθείας κατά του ασφαλιστή του προσώπου που φέρεται υπαίτιος διέπεται από το δίκαιο που διέπει την ενοχή που απορρέει από τη συναφή εξωσυμβατική σχέση.

3.3 Προσωπική κατάσταση, ζητήματα που συνδέονται με την οικογενειακή κατάσταση (επώνυμο, κατοικία, ικανότητα)

Η ικανότητα ενός προσώπου να έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις και να καταρτίζει δικαιοπραξίες διέπεται από το εθνικό του δίκαιο (*lex patriae*) (το δίκαιο του κράτους του οποίου έχει την ιθαγένεια). Όταν το εφαρμοστέο δίκαιο σε συγκεκριμένη σχέση καθιερώνει συγκεκριμένες προϋποθέσεις αναφορικά με την ικανότητα των προσώπων να έχουν δικαιώματα και υποχρεώσεις, εφαρμόζεται το εν λόγω δίκαιο. Σύμφωνα με το άρθρο 50 παρ. 2 του ΚΜCP, όταν η σύμβαση συνάπτεται μεταξύ προσώπων που βρίσκονται στην επικράτεια του ίδιου κράτους, το πρόσωπο που έχει την ικανότητα να έχει δικαιώματα και υποχρεώσεις σύμφωνα με το δίκαιο του εν λόγω κράτους δεν μπορεί να επικαλεστεί ανικανότητα σύμφωνα με το δίκαιο άλλου κράτους, εκτός αν ο αντισυμβαλλόμενος γνώριζε την εν λόγω ανικανότητα ή δεν τη γνώριζε λόγω αμέλειας κατά τον χρόνο σύναψης της σύμβασης. Η διάταξη της παραγράφου 2 δεν εφαρμόζεται σε δικαιοπραξίες οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου ή σε δικαιοπραξίες που αφορούν εμπράγματα δικαιώματα σε ακίνητο το οποίο βρίσκεται σε άλλο κράτος από το κράτος κατάρτισης της δικαιοπραξίας.

Η ικανότητα ενός προσώπου να διεξάγει δραστηριότητας εμπορικής φύσης χωρίς να έχει νομική προσωπικότητα καθορίζεται από το δίκαιο του κράτους καταχώρισης του προσώπου ως έμπορος. Όταν δεν απαιτείται σχετική καταχώριση, εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους στο οποίο το πρόσωπο έχει την εγκατάστασή του.

Σύμφωνα με το άρθρο 53 του ΚΜCP, το επώνυμο ενός προσώπου και η αλλαγή αυτού διέπονται από το εθνικό δίκαιο του προσώπου. Οι επιπτώσεις της αλλαγής ιθαγένειας στο επώνυμο ενός προσώπου καθορίζεται από το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια απέκτησε το πρόσωπο. Αν ένα πρόσωπο είναι άπατρις, οι επιπτώσεις της αλλαγής της συνήθους διαμονής του στο επώνυμό του καθορίζονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει πλέον τη νέα συνήθη διαμονή του.

Η αλλαγή του επωνύμου μπορεί να ρυθμιστεί από το βουλγαρικό δίκαιο, εφόσον αυτό ζητηθεί από πρόσωπο που έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία.

Τα βουλγαρικά δικαστήρια είναι περαιτέρω αρμόδια για υποθέσεις που αφορούν την αλλαγή ή προστασία του επωνύμου όταν το υπόψη πρόσωπο είναι υπήκοος Βουλγαρίας ή έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία, για υποθέσεις που αφορούν τον περιορισμό ή τη στέρηση της δικαιοπρακτικής ικανότητας των υπηκόων Βουλγαρίας και για υποθέσεις που αφορούν την ανάκληση του περιορισμού ή της στέρησης της δικαιοπρακτικής ικανότητας των υπηκόων Βουλγαρίας, τη σύσταση και άρση της δικαστικής συμπαράστασης ή επιτροπείας, την κήρυξη αφάνειας ή θανάτου, όταν το πρόσωπο που βρίσκεται υπό δικαστική συμπαράσταση ή επιτροπεία είναι υπήκοος Βουλγαρίας ή έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία.

3.4 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου, συμπεριλαμβανομένης της υιοθεσίας

3.4.1 Θεμελίωση νομικής σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου

Τα βουλγαρικά δικαστήρια και άλλες αρχές είναι αρμόδια/-ες για τη διεκπεραίωση διαδικασιών που αφορούν τη θεμελίωση και την αμφισβήτηση της σχέσης γονέων και τέκνων, όταν ο εναγόμενος έχει συνήθη διαμονή στη Βουλγαρία, ο αιτών ή ενάγων είναι υπήκοος Βουλγαρίας και όταν το τέκνο ή ο γονέας που αποτελεί μέρος της σχέσης είναι υπήκοος Βουλγαρίας ή έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία. Η εν λόγω αρμοδιότητα καταλαμβάνει επίσης ενοχικά και εμπράγματα δικαιώματα που γεννώνται στο πλαίσιο της σχέσης μεταξύ γονέων και τέκνων και στο πλαίσιο υιοθεσίας, ακύρωσης ή ανάκλησης της υιοθεσίας, όταν το πρόσωπο που υιοθετεί, το πρόσωπο που υιοθετείται ή ένας από τους γονείς του προσώπου που υιοθετείται είναι υπήκοος Βουλγαρίας ή έχει τη συνήθη διαμονή στη Βουλγαρία.

Η θεμελίωση της σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου διέπεται από το δίκαιο του κράτους του οποίου την ιθαγένεια απέκτησε το τέκνο κατά τον χρόνο της γέννησης. Το ίδιο δίκαιο εφαρμόζεται στα ενοχικά δικαιώματα που γεννώνται στο πλαίσιο της σχέσης των γονέων κατά τον χρόνο της γέννησης. Η παραπομπή στο δίκαιο τρίτης χώρας επιτρέπεται όταν το εν λόγω δίκαιο επιτρέπει τη θεμελίωση της σχέσης μεταξύ γονέα και τέκνου.

3.4.2 Υιοθεσία

Οι προϋποθέσεις της υιοθεσίας διέπονται από το δίκαιο του κράτους του οποίου είναι υπήκοοι το πρόσωπο (ή τα πρόσωπα) που υιοθετεί και το πρόσωπο που υιοθετείται κατά τον χρόνο υπαγωγής της αίτησης για υιοθεσία. Εάν τα εν λόγω πρόσωπα έχουν διαφορετική ιθαγένεια, εφαρμόζεται το εθνικό δίκαιο κάθε προσώπου. Όταν το πρόσωπο που υιοθετείται είναι υπήκοος της Βουλγαρίας πρέπει να ζητηθεί άδεια από το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Οι όροι και η διαδικασία παροχής άδειας για την υιοθεσία ενός προσώπου που είναι υπήκοος της Βουλγαρίας καθορίζονται με απόφαση του Υπουργείου Δικαιοσύνης. Όταν το πρόσωπο που υιοθετείται είναι υπήκοος της Βουλγαρίας, το πρόσωπο που υιοθετεί (Βούλγαρος ή αλλοδαπός υπήκοος) που έχει τη συνήθη διαμονή του σε άλλο κράτος πρέπει επίσης να πληροί τις προϋποθέσεις για την υιοθεσία που ορίζονται από το δίκαιο του εν λόγω κράτους. Οι επιπτώσεις της υιοθεσίας διέπονται από το κοινό εθνικό δίκαιο του προσώπου που υιοθετεί και του προσώπου που υιοθετείται. Εάν τα παραπάνω πρόσωπα έχουν διαφορετική ιθαγένεια, εφαρμόζεται το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχουν κοινή συνήθη διαμονή.

Τα βουλγαρικά δικαστήρια είναι αρμόδια για την εκδίκαση αγωγών διατροφής, όταν ο εναγόμενος έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία, ο ενάγων ή ο αιτών είναι υπήκοος της Βουλγαρίας και ο δικαιούχος διατροφής έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία.

Οι υποχρεώσεις διατροφής διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του ο δικαιούχος της διατροφής, εκτός αν το εθνικό δίκαιο του δικαιούχου εμπεριέχει ευνοϊκότερες διατάξεις για τον ίδιο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, εφαρμόζεται το εθνικό δίκαιο του δικαιούχου διατροφής. Όταν το εφαρμοστέο δίκαιο δεν επιτρέπει την επιδίκαση διατροφής, εφαρμόζεται το βουλγαρικό δίκαιο.

3.5 Γάμος, ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης, διαζύγιο, δικαστικός χωρισμός, υποχρεώσεις διατροφής

3.5.1 Γάμος

Ο γάμος στη Βουλγαρία τελείται από ληξιαρχο εφόσον ένας από τους δύο μελλοντικούς συζύγους έχει ιθαγένεια ή συνήθη διαμονή στη Βουλγαρία. Ο γάμος μεταξύ αλλοδαπών υπηκόων μπορεί να τελεστεί στη Βουλγαρία από υπάλληλο της προξενικής αρχής ή διπλωματικό πράκτορα του κράτους προέλευσης των υπόψη αλλοδαπών υπηκόων, εφόσον αυτό επιτρέπεται σύμφωνα με το δίκαιο του εν λόγω κράτους. Οι υπήκοοι της Βουλγαρίας που διαμένουν στην αλλοδαπή μπορούν να συνάψουν γάμο ενώπιον αρμόδιας αρχής του αλλοδαπού κράτους, εφόσον αυτό επιτρέπεται σύμφωνα με το δίκαιο του εν λόγω κράτους. Ο γάμος μεταξύ των υπηκόων της Βουλγαρίας που διαμένουν στην αλλοδαπή μπορεί να τελεστεί από υπάλληλο της προξενικής αρχής της Βουλγαρίας ή διπλωματικό πράκτορα, εφόσον αυτό επιτρέπεται από το κράτος υποδοχής. Ο γάμος μεταξύ υπηκόου της Βουλγαρίας και αλλοδαπού μπορεί να τελεστεί από υπάλληλο της προξενικής αρχής της Βουλγαρίας ή διπλωματικό πράκτορα, εφόσον αυτό επιτρέπεται από το κράτος υποδοχής και το εθνικό δίκαιο του αλλοδαπού. Τα δικαστήρια της Βουλγαρίας επιλαμβάνονται γονικών υποθέσεων εφόσον ένας από τους δύο συζύγους είναι υπήκοος Βουλγαρίας ή έχει τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία. Οι τυπικές προϋποθέσεις του γάμου διέπονται από το δίκαιο του κράτους τέλεσης.

Οι ουσιαστικές προϋποθέσεις σύναψης του γάμου διέπονται για καθέναν από τους μελλοντικούς συζύγους από το δίκαιο του κράτους του οποίου ήταν υπήκοος το εκάστοτε πρόσωπο κατά τον χρόνο τέλεσης του γάμου.

Στην περίπτωση που ένας υπήκοος της Βουλγαρίας συνάπτει γάμο στην αλλοδαπή, η άδεια που αναφέρεται στο άρθρο 6 παρ. 2 του οικογενειακού κώδικα (*Semeen kodeks*) μπορεί να χορηγηθεί από τον Βούλγαρο διπλωματικό πράκτορα ή υπάλληλο της προξενικής αρχής.

Όταν ένας από τους μελλοντικούς συζύγους είναι υπήκοος ή έχει συνήθη διαμονή στη Βουλγαρία ο γάμος τελείται από Βούλγαρο ληξίαρχο και, εφόσον το εφαρμοστέο αλλοδαπό εσωτερικό δίκαιο επιβάλλει φραγμούς στη σύναψη γάμου που σύμφωνα με το βουλγαρικό δίκαιο είναι ασύμβατοι με την ελευθερία της σύναψης γάμου, δεν λαμβάνεται υπόψη ο εκάστοτε φραγμός.

Ένας αλλοδαπός ή άπατρις πρέπει να πιστοποιήσει ενώπιον του Βούλγαρου ληξίαρχου ότι το εθνικό του δίκαιο αναγνωρίζει την εγκυρότητα γάμου που τελείται από αλλοδαπή αρμόδια αρχή και ότι δεν παρεμποδίζεται η σύναψη γάμου από φραγμούς που ισχύουν στο πλαίσιο του εσωτερικού του δικαίου.

3.5.2 Ελεύθερη συμβίωση, συγκατοίκηση, άλλες σχέσεις συμβίωσης

Δεν υπάρχουν συγκεκριμένοι κανόνες που διέπουν τη σύγκρουση νόμων.

3.5.3 Διαζύγιο και δικαστικός χωρισμός

Σε αυτή την περίπτωση εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 του Συμβουλίου, της 20ής Δεκεμβρίου 2010, για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό.

Αν ο παραπάνω κανονισμός είναι ανεφάρμοστος, εφαρμόζονται οι διατάξεις του κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Το διαζύγιο συζύγων που έχουν την ίδια αλλοδαπή ιθαγένεια διέπεται από το δίκαιο του κράτους του οποίου είναι υπήκοοι κατά τον χρόνο κατάθεσης της αίτησης διαζυγίου.

Το διαζύγιο συζύγων που έχουν διαφορετικές ιθαγένειες διέπεται από το δίκαιο του κράτους όπου διατηρούν την κοινή συνήθη κατοικία τους κατά τον χρόνο κατάθεσης της αίτησης διαζυγίου. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει κοινή συνήθης κατοικία των συζύγων, ισχύει το βουλγαρικό δίκαιο.

Εάν το εφαρμοστέο αλλοδαπό δίκαιο δεν επιτρέπει το διαζύγιο και ένας από τους συζύγους είναι υπήκοος της Βουλγαρίας ή έχει συνήθη διαμονή στη Βουλγαρία κατά τον χρόνο κατάθεσης της αίτησης διαζυγίου, εφαρμόζεται το βουλγαρικό δίκαιο.

3.5.4 Υποχρεώσεις διατροφής

Σε αυτή την περίπτωση, εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 4/2009 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, για τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων και τη συνεργασία σε θέματα υποχρεώσεων διατροφής.

Αν ο παραπάνω κανονισμός είναι ανεφάρμοστος, εφαρμόζονται οι διατάξεις του κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Οι υποχρεώσεις διατροφής διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του ο δικαιούχος της διατροφής, εκτός αν το εθνικό δίκαιο του δικαιούχου εμπεριέχει ευνοϊκότερες διατάξεις για τον ίδιο. Σε αυτές τις περιπτώσεις, εφαρμόζεται το εθνικό δίκαιο του δικαιούχου διατροφής. Όταν ο δικαιούχος και ο υπόχρεος διατροφής είναι υπήκοοι του ίδιου κράτους και ο υπόχρεος διατροφής έχει τη συνήθη διαμονή του στο εν λόγω κράτος, εφαρμόζεται το κοινό εθνικό δίκαιο των δύο προσώπων. Όταν το εφαρμοστέο δίκαιο δεν επιτρέπει την επιδίκαση διατροφής στις παραπάνω περιπτώσεις, εφαρμόζεται το βουλγαρικό δίκαιο.

Όταν οι υποχρεώσεις διατροφής μεταξύ πρώην συζύγων προκύπτουν λόγω ακύρωσης γάμου ή διαζυγίου, εφαρμοστέο δίκαιο είναι αυτό που εφαρμόζεται στο διαζύγιο ή την ακύρωση του γάμου.

Το εφαρμοστέο δίκαιο στη διατροφή καθορίζει:

1. το αν μπορεί να ζητηθεί διατροφή, σε ποιο ποσό και από ποιον•
2. το ποιος μπορεί να ζητήσει διατροφή και σε ποια προθεσμία•
3. το αν και υπό ποιες προϋποθέσεις μπορεί να τροποποιηθούν οι όροι διατροφής•
4. τους λόγους εξάλειψης του δικαιώματος διατροφής•
5. την υποχρέωση του υπόχρεου διατροφής να καταβάλει αποζημίωση στην αρχή που κατέβαλε τη διατροφή για λογαριασμό του.

Κατά τον καθορισμό του ποσού διατροφής, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι οικονομικές περιστάσεις του υπόχρεου διατροφής και οι πραγματικές ανάγκες του δικαιούχου διατροφής, ακόμη κι αν ορίζεται διαφορετικά στην αλλοδαπή νομοθεσία.

Η ακύρωση γάμου διέπεται από το εφαρμοστέο δίκαιο όσον αφορά τις ουσιαστικές προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν για τη σύναψη του γάμου.

Για την ακύρωση γάμου και το διαζύγιο, βλ. τη σχετική ενότητα.

3.6 Περιουσιακές σχέσεις των συζύγων

Το δικαστήριο που είναι αρμόδιο για υποθέσεις ακύρωσης και διαζυγίου είναι επίσης αρμόδιο για υποθέσεις που αφορούν τις ενοχικές και εμπράγματατες σχέσεις μεταξύ των συζύγων.

Οι ενοχικές σχέσεις των συζύγων διέπονται από το κοινό εθνικό τους δίκαιο. Οι ενοχικές σχέσεις μεταξύ συζύγων με διαφορετική ιθαγένεια διέπονται από το δίκαιο του κράτους όπου διατηρούν την κοινή συνήθη κατοικία τους ή όταν δεν έχουν κοινή συνήθη κατοικία από το δίκαιο του κράτους με το οποίο συνδέονται στενότερα και οι δύο σύζυγοι. Οι εμπράγματατες σχέσεις μεταξύ συζύγων διέπονται από το δίκαιο που εφαρμόζεται στις μεταξύ τους ενοχικές σχέσεις.

3.7 Διαθήκες και κληρονομική διαδοχή

Σε αυτή την περίπτωση, εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 650/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Ιουλίου 2012, σχετικά με τη διεθνή δικαιοδοσία, το εφαρμοστέο δίκαιο, την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων, την αποδοχή και εκτέλεση δημόσιων εγγράφων στον τομέα της κληρονομικής διαδοχής και την καθιέρωση ευρωπαϊκού κληρονομητηρίου.

Αν ο παραπάνω κανονισμός είναι ανεφάρμοστος, εφαρμόζονται οι διατάξεις του κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Τα βουλγαρικά δικαστήρια και άλλες αρχές είναι αρμόδια/-ες για την εκδίκαση αγωγών που αφορούν την κληρονομική διαδοχή, αν ο θανών κατά τον χρόνο θανάτου είχε τη συνήθη διαμονή του στη Βουλγαρία ή ήταν υπήκοος της Βουλγαρίας και αν μέρος της κληρονομιαίας περιουσίας βρίσκεται στη Βουλγαρία.

Η κληρονομιά κινητών περιουσιακών στοιχείων διέπεται από το δίκαιο του κράτους όπου είχε τη συνήθη διαμονή ο θανών κατά τον χρόνο θανάτου του. Η κληρονομιά ακίνητων περιουσιακών στοιχείων διέπεται από το δίκαιο του κράτους όπου βρίσκονται τα ακίνητα. Αν ο θανών επέλεξε ως εφαρμοστέο δίκαιο στην κληρονομική διαδοχή το δίκαιο του κράτους του οποίου είχε την ιθαγένεια κατά τον χρόνο που προέβη στην επιλογή, εφαρμόζεται το εν λόγω δίκαιο στην κληρονομιά ολόκληρης της περιουσίας του. Η επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου δεν πρέπει να θίγει τη νόμιμη μοίρα των κληρονόμων, που καθορίζεται σύμφωνα με το παραπάνω εφαρμοστέο δίκαιο.

Η ικανότητα ενός προσώπου να διαθέτει την περιουσία του με διαθήκη (σύνταξη και ανάκληση) διέπεται από το εφαρμοστέο δίκαιο στην κληρονομική διαδοχή. Μια διαθήκη είναι έγκυρη εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις του δικαίου του κράτους στο οποίο καταρτίστηκε ή του οποίου την ιθαγένεια είχε ο διαθέτης κατά τον χρόνο σύνταξης της διαθήκης ή κατά τον χρόνο θανάτου ή του τόπου στον οποίο είχε τη συνήθη διαμονή του ο διαθέτης ή του τόπου στον οποίο βρίσκεται το ακίνητο που διατίθεται με τη διαθήκη.

Το εφαρμοστέο δίκαιο στην κληρονομική διαδοχή διέπει τον χρόνο και τον τόπο της επαγωγής της

κληρονομιάς, το εύρος και την προτεραιότητα των κληρονόμων, τα κληρονομικά μερίδια, την κληρονομική ικανότητα, την ανάληψη υποχρεώσεων του θανόντος και τον επιμερισμό τους μεταξύ των κληρονόμων, την αποδοχή και αποποίηση της κληρονομιάς, τις προθεσμίες αποδοχής της κληρονομιάς, το μερίδιο της κληρονομιαίας περιουσίας που μπορεί να διατεθεί και τις προϋποθέσεις του ουσιαστικού κύρους της διαθήκης. Όταν δεν υπάρχουν κληρονόμοι σύμφωνα με το εφαρμοστέο δίκαιο στην κληρονομική διαδοχή, η περιουσία που βρίσκεται στην επικράτεια της Βουλγαρίας περιέρχεται στο βουλγαρικό δημόσιο ή την τοπική αυτοδιοίκηση.

3.8 Ακίνητη περιουσία

Σε αυτή την περίπτωση, εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 593/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Ιουνίου 2008, για το εφαρμοστέο δίκαιο στις συμβατικές ενοχές (Ρώμη Ι).

Αν ο παραπάνω κανονισμός είναι ανεφάρμοστος, εφαρμόζονται οι διατάξεις του κώδικα του ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Οι υποθέσεις που αφορούν ακίνητα που βρίσκονται στη Βουλγαρία, την εκτέλεση και εξασφάλιση σε βάρος περιουσιακού στοιχείου και τη μεταβίβαση ή σύσταση εμπράγματων δικαιωμάτων στο εν λόγω περιουσιακό στοιχείο υπάγονται αποκλειστικά στην αρμοδιότητα των βουλγαρικών δικαστηρίων και άλλων αρχών.

Η κατοχή, κυριότητα και λοιπά εμπράγματα δικαιώματα επί κινητών και ακινήτων διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρίσκεται το εκάστοτε περιουσιακό στοιχείο (*lex loci rei sitae*). Το αν ένα περιουσιακό στοιχείο είναι κινητό ή ακίνητο και το είδος των εμπράγματων δικαιωμάτων καθορίζεται από το ίδιο δίκαιο.

Η κτήση και άρση εμπράγματων δικαιωμάτων και δικαιωμάτων κατοχής διέπονται από το δίκαιο του κράτους στο οποίο βρισκόταν το περιουσιακό στοιχείο κατά τον χρόνο τέλεσης της πράξης ή επέλευσης της περίπτωσης που δικαιολογεί την κτήση ή άρση.

Η κτήση, μεταβίβαση και άρση εμπράγματων δικαιωμάτων σε μεταφορικά μέσα διέπεται από το δίκαιο της σημαίας του πλοίου, το δίκαιο καταχώρισης του αεροσκάφους ή το δίκαιο του κράτους όπου έχει την εγκατάστασή του ο φορέας εκμετάλλευσης των σιδηροδρομικών οχημάτων και των χερσαίων μηχανοκίνητων οχημάτων.

3.9 Αφερεγγυότητα

Σε αυτή την περίπτωση, εφαρμόζεται ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1346/2000 του Συμβουλίου και αρχής γενομένης από την 26η Ιουνίου 2017, ο κανονισμός (ΕΕ) 2015/848 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 2015, περί των διαδικασιών αφερεγγυότητας.

[Βλέπε Αφερεγγυότητα](#)

Χρήσιμες πληροφορίες διατίθενται στους παρακάτω δικτυακούς τόπους:

<https://www.justice.government.bg>

<http://www.vss.justice.bg>

<http://www.vks.bg/>

<http://www.vss.justice.bg/page/view/1397>

■ Τελευταία επικαιροποίηση: 06/04/2021

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα